

יום טוב פרק שני ביצה

כג.

עין משפט נר מצוה

צב א מיי פ"ד מהל' יוש"ט הל' ו טושי"ע
 א"ח ס"י תקיף ספק ד
 בהגיה:
 צב ב מיי שס טושי"ע
 שס:
 צד א מיי פ"ח מהל' יוש"ט הל' יד ופכ"ב
 מהל' שנת הל' כבן טושי"ע
 א"ח ס"י תקיף ספק ה
 וס"י תקיף ספק ג:
 צה ד מיי פ"ד מהל' יוש"ט הל' טו סגן
 לאון עה טושי"ע א"ח ס"י
 תקיף ספק ה:
 צו ו מיי שס פ"ג הל' יב טושי"ע א"ח ס"י
 תקיף ספק ה:
 צז ו מיי פ"ח מהל' שנת
 הלכה ה סגן לאון פה
 טושי"ע א"ח ס"י של ספק
 ה:
 רבינו הנאל

רבינו הנאל

ר' ירמיה אמר ע"ג
 חסד מותר, רבה ורב
 יוסף אמרי אפילו ע"ג
 חסד אסור משום דמוליד
 ור' יוחנן חסד אסור
 אשירא, ואקשינן עלייהו
 מ"ש מהרס דתניא מוליד
 ומריה בו קוטמו ומריח
 בו, ופריקין גבי הדי
 ריחא מיהא איתא ואוספי
 מוליד, הכא מוליד
 ריחא, רבא אמר ע"ג גחלת
 לעשן פירות מותר, מדי
 הדור אצליית בשר ע"ג
 גחלים שאני"ש שתחילתו
 מוכב וסופו מעשר שרי,
 דרש רב גבי האי קיטורא
 שרי, ואמר אמרימר אי
 בידו [קטורא] בידו
 מעשה אומן הוא ואסור,
 אי לעשן פירות הוא מוליד
 ריחא ואסור, ואסיקנא
 אמר רב אשי אנא
 אמריה ניהליה לרב
 בביהא ושמיא דגבאי
 (רבא) [רבח] אמריה
 ניהליה, והוא רבא דאמר
 לעשן שרי מדי הדור
 בישרא אגומרי, ומסקנא
 דשפתין לגמרא את הבית
 ר"ג מתייר וחכמים אוסרין,
 וק"ל חכמים, ולעשות
 נגמור להירח ולגמר
 כלום לא איתפיש דשרי,
 והלכתא ככולהי אסור,
 בר מעלוקת פירות שהוא
 מותר, ועושין גדי מקולס
 בלילי פסחים וחכמים
 אוסרין, וירושלמי תנא אי
 זהו גדי מקולס, כולו
 צלי ראשו על כרעיו
 ועל קרבו, מקצתו שלוק
 ומקצתו צלי או מבושל
 אין זה גדי מקולס, לילי
 יו"ט של פסח עושין
 עגל מקולס, לילי עצרת
 ולילי סכות עושין גדי
 מקולס, תודוס איש רומי
 תנאי את ישראל לאכול
 גדי מקולס לילי פסחים,
 שלחו לו חכמים אילולי
 לאו תודוס אתה גורני
 ע"לך נידוי, תוספתא שהיו
 קורין אותן פסחים, ואמרו
 לו, שהמאכל ישראל
 כעין קדשים בחוץ, וכן
 נידוי הוא, [מתנ"ג]
 דברים ה' אילוני בן עזריה
 מתייר חכמים אוסרין,
 פירות היתה יוצאה בריצועה
 שבין קניה, ירושלמי רב
 ושמואל דאמרי תרווייהו

על גבי חרס מותר, פי' רש"י משום שאין כאן כזוי ואי משום
 הצערה היא הצערה כללית יד ושתי לעשותה זיום טוב והר"ר
 יצחק פירש דשפיר הוא הצערה כדרכה ומ"מ שריא דקסבר להצערה
 שלא לצורך שרי לעשותה זיום טוב וכן משמע בירושלמי [דמשילין] מהו
 לאדלוקי נר של צנלה זיום טוב ר'
 יוסף אסור ורצנן שרו והטעם שאין
 לאסר סבר להצערה לחלק יצתה
 והוי מלאכה ואסור לעשותה זיו"ט ומאן
 דשרי סבר לללאו יצתה (ה) והצערה
 שלא לצורך מותר לעשותה זיו"ט ולא
 היו אז מלאכה ומיהו התם קלאמר
 לא תאסור ולא תשרי ומאן יא ליזחר
 מלעשות הצערה שלא לצורך
 כדקאמרינן בירושלמי לא תאסור
 ולא תשרי ומכל מקום על גבי גחלת
 אסור לפי שיש כזוי עם הצערה
 לזכולי עלמא האי לא שרי הואיל דאין
 זה דבר השוה לכל נפש ואפי' למאן
 דשרי הצערה שלא לצורך כלל בירושלמי
 היינו לפי שיטתו פעמים לצורך אוכל
 נפש אצל כזוי דלעולם אינו לצורך
 תקון אוכל נפש ודאי אסור לכולי
 עלמא זיו"ט ורצנן דשרי אף על
 גבי גחלת היינו משום דחשיב ליה
 דבר השוה לכל נפש דאם היו עשירים
 לריכין הן לכך:

תלמידי אלפי ענאי הוה מעשר
 רבי אלעזר בן עזריה
 וכו', ומינה והא ר' אלעזר בן
 עזריה היה אחר חורבן הבית טובא
 דהא רבן גמליאל היה נשיא קודם ר'
 אלעזר בן עזריה ורבן גמליאל היה
 לאחר חורבן הבית דהא רבן יוחנן
 בן זכאי היה עושה תקנות מיד לאחר
 חורבן הבית משום דרבן גמליאל לא
 הגיעו ימיו לעשות נשיא דלאמר
 משחרב בית המקדש התקין רבן
 יוחנן בן זכאי וזכאי רבן גמליאל
 ולאמר כך ר' אלעזר ור' אלעזר לא
 היה פי' אס בן שמונה עשרה שנה
 כשהיה נשיא ונשיאותו לאחר חורבן
 ואמרינן בצבורות (דף ג:) דלאחר
 חורבן נתצטל כל מעשר בהמה ויש
 לומר דלא נתצטל כלל לאחר כי אס
 לאחר זמן אי נמי אפטרופוס של
 רצי אלעזר בן עזריה שהיה צימני
 הבית היה מעשר אי נמי לאו דוקא
 מעשר אלא שהיה נותן למלך בכל
 שנה העשירית (ו):

ישלש מחלוקות בדבר מר סבר
 גזרינן קרצוף וכו', פירש
 ר"י דהלכה כר' שמעון שמתיר ודוקא
 במגירת של עץ דאין עושה חבורה
 אצל במגירת שלנו שהן של צחול
 כ"ע מודו דאסור דפסיק רישיה ולא
 ימות הוא שמואל שערו (ו):
משום

ור' אלעזר בן עזריה סבר לה כר' שמעון דאמר (ו) דבר שאינו מתכוין מותר ובין
 קרוד ובין קרצוף שרי אמר רבא אמר רב נחמן אמר שמואל ואמרי לה אמר
 רב נחמן לחודיה והלכה כר' שמעון שהרי רבי אלעזר בן עזריה מודה
 לו אמר ליה רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כר' יהודה שהרי חכמים מודים
 לו א"ל אנא כר' שמעון ס"ל ועוד שהרי רבי אלעזר בן עזריה מודה לו:
מתנ"ג

על גבי חרס. שהסקין: מוסר. דכזוי ליכא והצערה נמי ע"י שינוי
 היא כללית יד וליכא איסורא דלורייתא: דקמוליד ריחא, שנכנס
 בחרס שלא היה צו ריח ואסור מדרבנן שהמוליד דבר חדש קרוב הוא
 לעושה מלאכה חדשה: סחופי כסא אשיראי, לכפות כוס מזושים על
 השיראים של מצנזם להכניס בהן ריח
 הצבוס שבכוס: אסור. דקא מוליד
 ריח כזיראים: מאי שנא ממוולו
 ומריח זו. דתניא (ו) במשילין גבי
 עזי בשמים מוללו זין אצבעותי כדי
 להוציא ריחו או קוטמו שיהא מקום
 הקטימה לח ונותן ריח וצמלושין
 קמיירי: רבא אמר על גבי גחלה
 נמי מוסר. כשמואל דלולכ נפש
 הוא עשון פירות זה וזה על נפש
 ואי משום כזוי והצערה ואילו
 ריחא מידי דהוה אצשרא אגומרי
 דליכא כל הני ושרי: קטורה שרי.
 כן דרש להם ולא פירש דבריו: אי
 קטורה בידי, שעושין לצמי שוקים
 ולצמי ידים של חלוקי הנשים שמקמטין
 אותן על עץ חלק או על אגודה של
 קשים וקורין אופרונלי"ר מעשה
 אומן הוא ואסיר. וקטורה לשון קשר:
 ואי קטורא, לשון קטור הכבשן (ו)
 דהיינו לעשן: אסור משום דמוליד
 ריח, והיכי דריש דשרי: נשרא
 אגומרי, מוליד נמי ריח בצממין:
 אלמלא תודוס אסא, חסד גדול
 ונכבד: קדשים פלגא דעסר. מאי
 קרוב להחיל קדשים איכא היאך
 יכולין להיות קדשים ואין אדם מקדישן:
 אימא כעין קדשים, והכי שלחו ליה
 שאתה מאכיל את ישראל כעין קדשים
 והרואה אומר יוקדשו לפסח:
מתנ"ג פרטו יולא, שצבת:
צלוועה שצין קרניה, לנוי ואמרו
 רצנן שפאוי הוא ואינו תכשיט לה:
ומקדינן, אישטרילי"ר במגירת של
 צחול ששיניה דקות ואע"ג דעביד
 חבורה: צחים שלהן, כעין אותם
 שלנו: מקרצפיס, במגירת של עץ
 ששיניה גסות ואין עושה חבורה:
גב' גבאי קא מיפגני כולה ליטנא
 לא גבאי? וה"ג ושלא מחלוקות דבר
 ר' יהודה סבר דבר שאין מתכוין
 אסור מיהו קרוד קטנים ועושין
 חבורה קרצוף גדולים ואין עושין חבורה
 ולא גזרינן קרצוף אטו קרוד ורצנן
 סברי לה כרבי יהודה דאמר דבר
 שאינו מתכוין אסור וגזרינן קרצוף אטו
 קרוד ור' אלעזר בן עזריה סבר דבר
 שאין מתכוין מוסר, ופירוש ר' יהודה
 סבר חבורה א"פ שאין מתכוין לה
 אסור מיהו הך משאש בקרוד איתא
 הלכך אין מקדינן אצל בקרצוף ליכא
 למיחש משום חבורה: ורצנן סברי נמי
 כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור.
 ואין מקדינן ומתמירי מיניה דגזרי
 קרצוף אטו קרוד: ור' אלעזר סבר,
 הואיל ואין מתכוין לחבורה אף על
 גב דומינן דמתמירי נמי הלכך אפי'
 קרוד שרי: הלכה כר' שמעון, דאמר
 (שנת כז, מו): גורר אדם מטה כסא
 ופספס דדבר שאינו מתכוין מותר:
מתנ"ג

הגהות הב"ח
 (א) תוס' ד"ה על גבי
 וכו' ומאן דשרי סבר לללאו
 יצתה ולא היו אז מלאכה
 והבברה שלא לצורך
 מותר לעשות ביום טוב
 ומינה:

גליון הש"ס
 בתנ"ג אבל מקרצפין ע"י
 שנת דף קג ע"א תוס' ד"ה
 מהו ליתן ומריח דף ק"ד ע"ג
 תוס' ד"ה ואין מועשין:

לעזי רש"י
 אופרונלי"ר
 [פרונלי"ר], לקבל
 (שפלים בשפת הגבר לנו),
 אישטרילי"ר, לסקר
 במסרק.

מוסף רש"י
 תודוס איש רומי, שראל
 חסדו שהיה צורמי (פסחים
 ג:), גדי מקולס, צלו
 ראשו על כרעיו ועל קרבו
 כלילת הפסח, דמנא
 כצדק זלמן (פסחים ע"ג)
 ר' עקיבא (לפניו ר')
 טרפון קוריה מקולס לפי
 שמולה כרעיו חוץ לו לצדו
 כושא כל זוט צדו, כועב
 משתה בגלית (ש"א ח)
 מרגומ קרצוף דמנא
 (פסחים ג) ובע"ז ברכות
 (ט), בלילי פסחים, זמר
 לפסח שפאוי שלם, שנאמר
 זו על כרעיו ועל קרבו
 (ברכות יט), אילמא
 תודוס אתה, אדם שנתן
 (פסחים ג), כעין
 קרצפים, שהוא כעין
 להחיל את ישראל קדשים
 מתוך שהרואה סבור
 שהקדישו לשם פסח
 (ברכות יט), מקרצפין,
 ככלי ששינוי גסות ואין
 עושה חבורה, דחולב צנעלי
 חיים אכ מלאכה היא
 (פסחים יא):

מוסף תוספות
 א. מפני התקלה איש
 בומן הבית היה מותר
 ומסתמא בו י"ג שנה היה
 כשעשר וא"כ מאז קאמר
 הדוה מעשר כל שנת
 ושתי דע"כ לא היה
 בשעת חורבן הבית לכל
 היותה כי אם בן י"ד או
 ט"ו, תוס' שנת נד' ד"ה
 היה וע"ע פ"ג, ב. בשביל מס, מרי"ג, דומיא דמה שאמרו (ניר מב), נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק, רש"י.

אפילו להימשך בה חכמים אוסרין, תנא ר' יונה בן פוי דברדיליה, אמרו לו או העבר ברצועה מפרקן, או עמד במינותינו.
 אמר רב יוסי בר' בון שהיה מתיירס כנגדן, א"ר חנינא פסח אחת יצאת והשחירו שיניו מפני הצומות, ולא תא היתה
 חבורה שאי אפשר להסירם אלא בחבורה, קרצוף גדולים ואין עושין חבורה, וג' מחלוקות בדבר, ת"ק דהוא ר' אלעזר בן עזריה סבר דבר שאין מתכוין מותר, וקירוד דעביד חבורה, כיון דלא מתכוין הוא שרי, כ"ש קרצוף דלא עביד
 חבורה, ור' יהודה סבר דבר שאין מתכוין אסור כר', ורבנן דאמרי אין מקדינן אף לא מקרצפין, סברי לה כר' יהודה ומתמירי, ואסיקנא אמר רב נחמן הלכה כר"ש דסבר דבר שאין מתכוין מותר שהרי ר' אלעזר בן עזריה מודה לו.